

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň JUDr. Barbary Pořízkové a Mgr. Daniely Zemanové v právní věci žalobce: **V. S.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Královéhradeckého kraje**, se sídlem Wonkova 1142, Hradec Králové, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 7. 2007, č. j. 10570/VZ/2007, ve věci přestupku proti majetku, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 11. 2007, č. j. 51 Ca 16/2007 – 18,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 11. 2007, č. j. 51 Ca 16/2007 – 18, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), kterým nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků ve věci žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje (dále jen „krajský úřad“). Napadeným rozhodnutím bylo pro opožděnost zamítnuto odvolání stěžovatele proti rozhodnutí Magistrátu města Hradec Králové (dále jen „magistrát města“) ze dne 23. 5. 2007, zn. P/2578/06/OS1/Ca.

Krajský soud v dané věci dospěl k závěru, že jsou naplněny podmínky ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen s. ř. s.), dle kterého se žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne, dojde - li soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. S ohledem na skutečnost, že krajský soud dospěl k závěru, že odvolání podané stěžovatelem proti rozhodnutí magistrátu města je odvoláním opožděným, je pak v tomto důsledku také žaloba podaná stěžovatelem proti výše napadenému rozhodnutí krajského úřadu zjevně neúspěšným návrhem ve smyslu ustanovení § 68 písm. a) s. ř. s.. Dle uvedeného ustanovení je žaloba nepřipustná tehdy, nevyčerpal-li žalobce řádné opravné prostředky v řízení před správním orgánem. Nepřipustnou žalobu pak soudu nezbyvá než dle ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. usnesením bez jednání odmítnout.

Stěžovatel podáním ze dne 3. 12. 2007, tj. ve lhůtě pro podání kasační stížnosti, nazvaném „Žádost o ustanovení advokáta“, uplatňuje námitku ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s, tj. nezákonnost napadeného usnesení spočívající v nesprávném právním posouzení, jakkoli své námitky nepodřadil zákonným kasačním důvodům. Stěžovatel uvádí, že pobírá pouze velmi malý invalidní důchod, který po zaplacení nutných výdajů nepokrývá ani základní lidské potřeby. Rozhodnutí soudu popírá Ústavu ČR, jakož i Listinu základních práv a svobod, neboť mu zamezuje účinně hájit svá práva proti profesionálně organizovaným osobám, které mu ukradly majetek a ohrožovaly jej na životě. Uvádí, že je v právu, že na něj byl spáchán organizovaný zločin proti lidskosti. Veškeré dokumenty prokazují, že není zloděj, ale naopak prokazují, že veškerý majetek mu byl organizovaně ukraden. Vzhledem k těžké nemoci a omezeným prostředkům žádá Nejvyšší správní soud o ustanovení k ochraně jeho práv advokáta, a to v právní věci č.j. 51 Ca 16/2007-18. Návrhy soudu, že si může vzít půjčku, považuje za výsměch těžce nemocnému člověku, protože pouze nesvéprávná osoba s psychiatrickou poruchou si může vzít půjčku, kterou není a nemůže být schopen zaplatit. Sám není schopen vysoké poplatky hradit.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a vzhledem k povaze rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, netrval v souladu se svou judikaturou na povinném zastoupení advokátem ani na zaplacení soudního poplatku ve výši 3000 Kč (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, dostupný na www.nssoud.cz). Jakkoli je podání stěžovatele poměrně nepřehledné, lze z jeho obsahu dovodit, že se jedná o kasační stížnost proti usnesení krajského soudu ve věci nepřiznání osvobození od soudních poplatků, neboť je zde vyjádřen zásadní nesouhlas stěžovatele s postupem i hodnocením jeho situace krajským soudem. Poté zdejší soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu, zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední

povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podmínky, za nichž může být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků, jsou upraveny v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení je rozhodnutí o tom, zda lze v řízení o žalobě přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, vázáno na prokázání okolnosti, že účastník řízení nemá dostatečné prostředky. Současně však věta druhá citovaného ustanovení stanoví, že žádost je třeba zamítnout, dospěje-li soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Proto je třeba, aby se soud posuzující existenci podmínek pro osvobození od soudních poplatků nejprve zabýval a vypořádal s otázkou zjevné neúspěšnosti tohoto návrhu a teprve poté přihlížel k majetkovým poměrům žadatele. Opačný postup, tj. primární prokazování nedostatku prostředků žadatelem a teprve následné zkoumání „zjevné nedůvodnosti návrhu“ soudem, by totiž bylo evidentně v rozporu se smyslem tohoto zákonného ustanovení.

Rozhodnutí o ustanovení zástupce je pak vázáno na splnění kumulativních podmínek uvedených v ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. První podmínka je odvislá od splnění předpokladů pro osvobození účastníka od soudních poplatků, což znamená, že účastník řízení doloží soudu nedostatek prostředků a že se nebude jednat o „zjevně neúspěšný návrh“. Druhá z kumulativně určených podmínek pak spočívá v tom, zda je zástupce třeba k ochraně práv navrhovatele. Proto i zde je třeba, aby se soud posuzující existenci podmínek pro ustanovení zástupce navrhovateli nejprve zabýval otázkou zjevné úspěšnosti (neúspěšnosti) tohoto návrhu.

Důvodný byl proto postup krajského soudu v předmětné věci, který se primárně zabýval otázkou zjevné úspěšnosti žaloby stěžovatele. Nejvyšší správní soud však nepovažuje závěr krajského soudu o zjevné neúspěšnosti podané žaloby za souladný se zákonem, požadoval-li stěžovatel, aby krajský soud přezkoumal závěr krajského úřadu o opožděnosti podaného odvolání. Ačkoliv s. ř. s. ve své terminologii vícekrát používá pojem „zjevně“ (§ 36, § 46, § 49, § 78, § 108), nepodává legální definici tohoto pojmu. Nedefinuje jej, ačkoli jej také používá, ani zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozd. předpisů (§ 15b, § 191, § 243b), kterého je jinak třeba (pokud jde o část první a třetí) přiměřeně použít v řízení ve správním soudnictví (§ 64 s. ř. s.). Judikatura se pokusila vyložit pojem „zjevně“ např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2006, č. j. 4 Ads 19/2005 - 105 (publikovaném pod č. 909/2006 Sb. NSS, www.nssoud.cz), který vyslovil, že „zjevná neúspěšnost návrhu by měla být zjiřitelná bez pochyb, okamžitě, měla by být nesporná a naprosto jednoznačná bez toho, aby bylo prováděno dokazování“. Pokud se týká věcné legitimace k posouzení zjevnosti návrhu, Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 6. 2006, č. j. 3 As 26/2006 - 69 (publikovaném pod č. 1616/2008 Sb. NSS, www.nssoud.cz), konstatoval, že „závěr o zjevné neúspěšnosti podaného návrhu by si byl soud prvního stupně oprávněn

učinil toliko v situaci, kdy by např. kasační stížnost byla podána opožděně, osobou k tomu zjevně neoprávněnou, či by byla podána proti rozhodnutí, proti němuž není kasační stížnost přípustná.“

Nejvyšší správní soud má za to, že pojem uvedený v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. „návrh, který nemůže být zjevně úspěšný“ je třeba interpretovat za použití gramatického a logického výkladu a s přihlédnutím k aktuální judikatuře. Uvedenému pojmu lze proto podřadit takové návrhy, jejichž neúspěšnost je bez jakýchkoliv pochybností a dokazování zcela jednoznačná, nesporná a okamžitě zjiitelná. Takovým „zjevně neúspěšným návrhem“ může být např. opožděně podaná žaloba, opožděně podaná kasační stížnost; návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze prominout; návrh, který je výslovně (bez meritorního posouzení povahy žalobou napadeného úkonu) vyloučen z meritorního přezkoumání, jako je např. kasační stížnost proti usnesení o přerušení řízení. Naproti tomu o „zjevně neúspěšný návrh“ nejde tehdy, je-li „zjevnost“ závislá na předběžném zkoumání a posouzení povahy návrhu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007 – 72, www.nssoud.cz).

Stěžovatel v žalobě brojil proti závěru krajského úřadu o opožděnosti jeho odvolání, namítal jeho včasnost, zpochybňoval otázku rozsahu zastoupení a z těchto důvodů se domáhal zrušení napadeného rozhodnutí. Krajský soud v napadeném usnesení učinil závěr o vlastním právním posouzení věci, které bylo kasační stížností napadáno, a tímto postupem dle názoru Nejvyššího správního soudu při svém rozhodování nevycházel z uvedeného pojetí „zjevně neúspěšného návrhu“. Krajský soud nevzal v úvahu, že hodnocení a meritorní posouzení včasnosti odvolání není na první pohled okamžitě zjiitelné, nesporné a vždy jednoznačné. Není proto možno hovořit o charakteru a povaze správní žaloby na první pohled. Dle názoru Nejvyššího správního soudu by po věcném přezkoumání žaloby a její případné neúspěšnosti (pokud by odvolání bylo skutečně podáno opožděně) nebyla žaloba odmítána jako zjevně neúspěšný návrh, jak tvrdí krajský soud, ale bylo by nutné ji jako nedůvodnou zamítnout, neboť argumenty o včasnosti podaného odvolání by neobstály až po vlastním přezkumu sporné věci.

S krajským soudem je možné souhlasit pouze potud, že soudní přezkum správních rozhodnutí je koncipován až jako následný prostředek ochrany subjektivně veřejných práv, který nemůže nahrazovat prostředky nacházející se uvnitř veřejné správy. Podmíněnost vyčerpání opravných prostředků ve správním řízení před podáním žaloby k soudu (§ 5, § 68 písm. a) s. ř. s.) je tedy nutno vnímat jako provedení zásady subsidiarity soudního přezkumu a minimalizace zásahů soudů do správního řízení. To znamená, že účastník správního řízení musí zásadně vyčerpat všechny prostředky k ochraně svých práv, které má ve své procesní dispozici, a teprve po jejich marném vyčerpání se může domáhat soudní ochrany.

To se však v souzené věci stalo, neboť odvolání bylo podáno, otázka jeho včasnosti je pak otázkou vlastního předmětu sporu a tedy otázkou zcela rozdílnou.

Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů zrušil kasační stížností napadené usnesení krajského soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V tomto řízení bude na krajském soudu, aby se znovu zabýval zákonnými podmínkami pro osvobození od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce pro řízení o správní žalobě, při rozhodování vycházel ze závěrů vyjádřených v odůvodnění tohoto rozsudku a poté vydal rozhodnutí, které bude odpovídat zákonu. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. září 2008

JUDr. Radan Malík
předseda senátu